

BŪSIMŲ VERSLO PARTNERIŲ PATIKIMUMO PATIKRINIMO REKOMENDACIJOS

2014-02-25 Nr. (21.9-32-1)-143-117

Šiose Būsimų verslo partnerių patikimumo patikrinimo rekomendacijose (toliau — Rekomendacijos) išdėstomi patarimai ekonominę veiklą vykdančiams asmenims (toliau — asmenys), kaip jie turėtų įsitikinti būsimų verslo partnerių patikimumu, kad išvengtų galimų negatyvių pasekmių, susijusių su netinkamu mokestinių prievolių vykdymu. Be to, Rekomendacijų laikymasis turėtų padėti apsisaugoti nuo nesąžiningų verslo partnerių neteisėtos veiklos pasekmių.

Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatyme nustatyta, kad mokestis — mokesčio įstatyme mokesčių mokėtojui nustatyta pinigine prievole valstybei. Ši prievolė atliekama mokesčio įstatyme nustatyta tvarka: pvz., Pridėtinės vertės mokesčio įstatyme ir Pelno mokesčio įstatyme nustatyta, kad atskaityti pirkimo pridėtinės vertės mokestį (toliau — PVM) ir pripažinti sąnaudas galima tik pagal juridinę galią turinčius apskaitos dokumentus.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymas nustato, kad PVM mokėtojas, pritaikęs 0 proc. PVM tarifą, privalo turėti dokumentus, įrodančius, kad įvyko nurodytas prekių tiekimo, prekių įsigijimo ar paslaugų teikimo sandoris. Pavyzdžiui, PVM mokėtojas, prekių eksportui pritaikęs 0 proc. PVM tarifą, privalo turėti dokumentus, įrodančius, kad prekės išgabentos iš Europos Sąjungos teritorijos; PVM mokėtojas, prekių tiekimui į kitas ES valstybes nares pritaikęs 0 proc. PVM tarifą, privalo turėti ne tik įrodymus, pagrindžiančius prekių išgabavimo iš Lietuvos faktą, bet ir įrodymus, kad asmuo, kuriam prekės išgabentos, yra kitoje valstybėje narėje registruotas PVM mokėtojas. Kai PVM mokėtojas negali įrodyti, kad prekių tiekimui pagrįstai pritaikė 0 proc. PVM tarifą, toks tiekimas apmokestinamas, taikant standartinį PVM tarifą (arba lengvatinį, jei jis šioms prekėms nustatytas).

Aplinkybė, jog mokesčio mokėtojas turi įstatymo reikalaujamus formaliuosius rekvizitus turinčią PVM sąskaitą faktūrą, pati savaime nepagrindžia jo teisės į PVM atskaitą ir/ar sąnaudų pripažinimą, jeigu turimų įrodymų visuma leidžia teigti, kad ūkinė operacija neįvyko arba jos turinys yra ne toks, koks pavaizduotas buhalterinės apskaitos dokumentuose.

Vadovaudamiesi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir Lietuvos teismų praktika (2013-02-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A-602-705/2013), nacionalinės institucijos ir teismai turi teisę apmokestinamajam asmeniui atsisakyti suteikti teisę į atskaitą, jei, atsižvelgiant į objektyvius įrodymus, nustatoma, kad:

- sandoriai, kuriais grindžiama ši teisė, sudaryti piktnaudžiaujant,
- pats apmokestinamasis asmuo sukčiauja mokesčių srityje,
- apmokestinamasis asmuo (pirkėjas) žinojo arba turėjo žinoti, jog,

įsigydamas prekes (paslaugas), jis dalyvauja sandoryje, susijusiame su tiekėjo ar kito ūkio subjekto, dalyvaujančio šių tiekimų ar paslaugų grandinės pirkimo ar pardavimo sandoryje, atliktu sukčiavimu PVM srityje, net jeigu nagrinėjamas sandoris atitinka objektyvius kriterijus, kuriais grindžiamos apmokestinamojo asmens, veikiančio kaip tokio, atliekamo prekių tiekimo ir ekonominės veiklos sąvokos.

- I. Informacijos apie būsimą verslo partnerį surinkimas;
- II. Surinktos informacijos apie naują verslo partnerį patikrinimas;
- III. Apie naują verslo partnerį surinktos informacijos įvertinimas;
- IV. Baigiamosios nuostatos.

I. INFORMACIJOS APIE BŪSIMĄ VERSLO PARTNERĮ SURINKIMAS

Atsižvelgiant į tai, kad teisei į PVM atskaitą atsirasti reikalinga ne tik forma, bet ir realus turinys, sąskaitų faktūrų nepakanka, kad būtų patvirtinta aplinkybė, jog sandoriai tarp įmonių ir mokesčių mokėtojo buvo tikri, o ne tariami, pagrindinis informacijos apie būsimą verslo partnerį surinkimo tikslas yra įsitikinti, kad jis realiai vykdo ekonominę veiklą ir mokesťines prievolės.

Asmuo, prieš priimdamas sprendimą įsigyti ir/ar tiekti prekes (paslaugas) iš naujo verslo partnerio, turėtų paprašyti, kad jis pateiktų raštišką komercinį pasiūlymą, kuriame nurodytų būsimą sutarties objektą, komercines sąlygas, buveinės ir veiklos vykdymo adresus, bankų sąskaitų rekvizitus, įgaliotus asmenis ryšiams palaikyti, jų kontaktinius duomenis, asmenis, įgaliotus pasirašyti išrašomus buhalterinės apskaitos dokumentus (rekomenduojama paprašyti ir minėtų asmenų parašų pavyzdžių).

Jeigu numatoma, taikant 0 proc. PVM tarifą, tiekti prekes ar teikti paslaugas užsienio apmokestinamiesiems asmenims, rekomenduojama iš būsimo verslo partnerio paprašyti prisistatymo laiško, kuriame būtų pateikta pagrindinė informacija apie verslo partnerį ir jo vykdomą veiklą, atstovaujancio asmens rekvizitai ir kontaktiniai duomenys.

Be to, patariama paprašyti, kad būsimasis verslo partneris pateiktų registravimo pažymėjimo, PVM mokėtojo registracijos pažymos (jeigu jis PVM mokėtojas), leidimo steigti akcizais apmokestinamų prekių sandėlį, registruoto gavėjo/siuntėjo pažymėjimo, turimų leidimų, atestatų, susijusių su vykdoma veikla, bei licencijų atitinkamai veiklai vykdyti (kai veikla yra ribojama ar licencijuojama) kopijas.

Siekdamas surinkti papildomos informacijos apie būsimą verslo partnerį ir įsitikinti, kad jis pateikė teisingus duomenis apie vykdomą veiklą, buveinės ir/ar veiklos vykdymo vietą, nurodė teisingus kontaktinius duomenis, asmuo gali:

- išsiųsti laišką paštu arba faksu ir jame paprašyti patikslinti būsimo sandorio sąlygas ir pateikti papildomos informacijos;
- paskambinti komerciniame pasiūlyme nurodytais telefonais;
- apsilankyti būsimo verslo partnerio buveinėje arba veiklos vykdymo vietoje, turėdamas tikslą nustatyti:

- ar jis realiai vykdo su siūlomomis prekėmis (paslaugomis) susijusią veiklą;
- ar turi prekių sandėliavimo ar/ir gamybines patalpas;
- ar turi veiklai vykdyti reikalingą turtą (resursus);
- ar ten dirba veiklai vykdyti reikalingas darbuotojų skaičius, ar tinkama jų

kvalifikacija;

- ar turi kokybės, produkcijos (prekių, paslaugų) sertifikatus, veiklos leidimus ar atestatus;

- susitikti su asmeniu, turinčiu įgaliojimus atstovauti būsimam verslo partneriui, paprašyti jį pateikti asmens tapatybę patvirtinančius dokumentus ir dokumentus, įrodančius jo darbinis santykius su būsimu verslo partneriu (rekomenduotina pasidaryti šių dokumentų kopijas, ypač jei bendraujama su užsienio šalies įmonės atstovu).

Pažymime, kad sprendimas dėl būsimų verslo santykių turėtų būti priimamas po tokio susitikimo, nes jo metu gali būti gauta informacija, kurios nepavyko surinkti iš kitų šaltinių. Rekomenduojama vengti sutartis sudaryti netiesioginiu būdu, pvz., pasinaudojant faksimiliniu ryšiu, telefonu ar el. paštu.

Papildomos informacijos apie būsimą verslo partnerį galima rasti ir internete arba reklaminiuose kataloguose, taip pat galima pasinaudoti įmonių, teikiančių verslo partnerių patikimumo (kreditingumo) vertinimo paslaugas, paslaugomis. Remiantis šiais šaltiniais, galima patikrinti, ar būsimos verslo partnerio teikiama komerciniuose pasiūlymuose informacija yra tikra, ar apie jį nėra neigiamos ar prieštaringos informacijos. Jeigu būsimasis verslo partneris yra užsienio šalies ūkio subjektas, be minėtų verslo partnerio patikimumo patikrinimo šaltinių, papildomai gali būti pasinaudota atitinkamų šalių ambasadų ar konsulinių įstaigų, prekybą skatinančių organizacijų (ekonominės plėtros agentūrų, pramonės ir prekybos rūmų, asociacijų ir kt.), galinčių suteikti informacijos apie savo šalies ūkio subjektus, paslaugomis.

Pažymėtina, kad viešumas, aktyvi rinkodaros veikla ir ilgalaikės investicijos į vykdomą veiklą netiesiogiai patvirtina būsimos verslo partnerio patikimumą ir jo veiklos tęstinumą.

Asmenys, vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 38 ir 39 straipsnių nuostatomis ir Paslapyje nelaikomos informacijos apie mokesčių mokėtoją paskleidimo tretiesiems asmenims taisyklėmis, patvirtintomis Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) viršininko 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. VA-119, informaciją apie verslo partnerį taip pat gali gauti iš VMI prie FM.

II. SURINKTOS INFORMACIJOS APIE BŪSIMĄ VERSLO PARTNERĮ PATIKRINIMAS

Apie būsimą verslo partnerį surinktą informaciją galima patikrinti tokiais būdais:

- VMI prie FM interneto svetainėje (adresu www.vmi.lt). VMI prie FM, siekdama užkirsti kelią mokesčių įstatymų pažeidimams ir padėti mokesčių mokėtojams surinkti bei patikrinti informaciją apie būsimus verslo partnerius, interneto svetainėje skelbia duomenis apie įregistruotus mokesčių mokėtojus, PVM mokėtojus bei asmenis, kurie vengia vykdyti savo mokesčines prievolės. VMI prie FM interneto svetainėje asmuo gali patikrinti tokius Juridinių asmenų registre (JAR) ir Lietuvos mokesčių mokėtojų registre tvarkomus duomenis apie naują verslo partnerį:

- pavadinimą, mokesčio mokėtojo identifikacinį numerį, PVM mokėtojo kodą;

- registracijos adresą;

- įregistravimo/ išregistravimo Mokesčių mokėtojų registre ir įregistravimo pridėtinės vertės mokesčio mokėtoju datas;

- Mokesčių mokėtojų registre nurodytus kontaktinius duomenis: telefono, fakso numerį, el. pašto adresą (jei nurodyti).

Atsižvelgiant į tai, kad išvardyti mokesčių mokėtojo duomenys iš JAR į Mokesčių mokėtojų registrą integruojami kitą darbo dieną, šių duomenų aktualumą taip pat patartina patikrinti JAR interneto svetainėje, adresu <http://www.registrucentras.lt/jar/p/>.

- VMI interneto svetainėje Gyventojams ir Verslui skirtų portalų srityje „Rinkmenos“ taip pat galima patikrinti:

- ar būsimajam verslo partneriui (juridiniam asmeniui ir ūkinę komercinę veiklą vykdančiam fiziniam asmeniui) yra duotas mokesčių administratoriaus nurodymas atsiskaityti negrynaisiais pinigais. Pažymėtina, kad nurodymas atsiskaityti negrynaisiais pinigais mokesčių mokėtojui gali būti duodamas už padarytus teisės aktuose nustatytus pažeidimus;

- ar būsimasis verslo partneris nėra įtrauktas į nesažiningai savo mokesčines prievolės vykdžiusių asmenų, kuriems mokesčių administratoriaus sprendimais patvirtintos papildomai mokėtinos sumos, sąrašą;

- ar būsimasis verslo partneris nėra įtrauktas į sąrašą asmenų, nevykdančių/klaidingai vykdančių prievoles, pvz.: asmenų savininkai ir vadovai nevykdo mokesčių administratoriaus nurodymų ir neatvyksta į AVMI bei nepateikia tikrinti buhalterinės apskaitos dokumentų; asmenys nevykdo mokestinių prievolių: neteikia arba pateikė klaidingas mokestinių laikotarpių deklaracijas; asmenys įtraukti į didžiausių skolininkų, nesumokėjusių deklaruotų mokesčių, sąrašus.

Ar būsimas verslo partneris vykdo mokestines prievoles, galima įsitikinti VMI prie FM interneto svetainėje, patikrinus informaciją:

- ar būsimasis verslo partneris įtrauktas į asmenų, laiku vykdančių mokestines prievoles arba daugiausiai į VMI sąskaitą sumokančių mokesčių mokėtojų, sąrašą;

- ar būsimajam verslo partneriui, kuriam ketinama skirti paramą, suteiktas paramos gavėjo statusas;

- apie akcizais apmokestinamų prekių sandėlius ir registruotus akcizais apmokestinamų prekių gavėjus bei siuntėjus;

- ar būsimasis verslo partneris įtrauktas į sąrašą asmenų, kurie kviečiami atvykti į VMI arba Lietuvos muitinę atsiimti dokumentų. Pažymime, kad VMI interneto svetainėje skelbiami raginimai atvykti tiems asmenims, kurie yra nerandami;

- ar būsimasis verslo partneris yra įregistruotas į ūkininkų, kuriems taikoma kompensacinio PVM tarifo schema, registrą;

- ar būsimasis verslo partneris turi numatomai veiklai vykdyti išduotą ir sandorio laikotarpiu galiojantį verslo liudijimą;

- ar būsimasis verslo partneris turi individualios veiklos pažymą;

- apie PVM mokėtojus, už kurių teikiamas prekes ir paslaugas apskaičiuotą PVM išskaityti ir sumokėti į biudžetą privalo prekių (paslaugų) pirkėjai;

- apie PVM mokėtojus, taikančius specialų apmokestinimo momentą;

- apie ES valstybių narių PVM mokėtojų identifikacinius duomenis: PVM mokėtojų kodus, įregistravimo PVM mokėtoju/išregistravimo iš PVM mokėtojų duomenis, registracijos adresus.

• Vadovaujantis VMI prie FM viršininko 2013 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr.VA-56 patvirtintomis Europos Sąjungos valstybių narių pridėtinės vertės mokesčio mokėtojų identifikacinių duomenų tikrinimo taisyklėmis, ES valstybių narių PVM mokėtojų identifikaciniai duomenys gali būti patikrinami ir tokiais būdais:

- apsilankius Europos Komisijos (<http://europa.eu.int/vies/>) interneto svetainėje;

- paskambinus bendruoju VMI prie FM telefonu 1882;

- pateikus prašymą/paklausimą e. VMI portalo autorizuotų elektroninių paslaugų srityje Mano VMI.

ES valstybių narių PVM mokėtojų kodų galiojimą galima pasitikrinti nurodytose interneto svetainėse, įvedus šiuos paklausimo duomenis: ES valstybės narės pavadinimą ir tos ES valstybės narės tikrintino PVM mokėtojo kodą.

• ES valstybių narių teritorijoje registruotų akcizais apmokestinamų prekių savininkų, sandėlių ir registruotų gavėjų akcizų identifikacinius numerius ir jų registruotas prekių kategorijas galima pasitikslinti Europos Komisijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/seed/.

• Kitų valstybių mokesčių mokėtojų identifikaciniai duomenys (pavadinimai, adresai) gali būti patikrinami Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos interneto svetainės <http://www.urm.lt> pagalbinėse nuorodose į kitų šalių ambasadų ar konsulinių įstaigų interneto svetaines, kuriose pateikiamos tų šalių mokesčių mokėtojų duomenų paieškos bazės.

• Juridinių asmenų registre Valstybės įmonės Registrų centras interneto svetainėje adresu <http://www.registrucentras.lt/jar/p/>. Šioje svetainėje pateikiama informacija apie juridinio asmens teisinį statusą, pateiktus dokumentus,

pranešimus, pvz., įstatų/pavadinimo keitimą; išskiriami asmenys, ilgiau nei 24 mėnesius nepateikę finansinės atskaitomybės dokumentų.

- Licencijas, leidimus, sertifikatus išdavusių institucijų interneto svetainėse arba tiesiogiai kreipiantis į atsakingas institucijas.

- Įmonių bankroto valdymo departamento prie LR Ūkio ministerijos Interneto svetainėje adresu <http://www.bankrotodep.lt>. galima patikrinti informaciją apie bankrutuojančius/bankrutavusius juridinius vienetus.

- Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos interneto svetainėje adresu <http://www.vkti.gov.lt/>. galima patikrinti informaciją apie krovinių pervežimo paslaugas teikiančių įmonių krovinių pervežimo licencijas.

- Statybos produkcijos sertifikavimo centro internetinėje svetainėje adresu www.spsc.lt. galima patikrinti informaciją apie atestuotas statybos įmones ir specialistus.

- Tikrinant būsimų verslo partnerių patikimumą, gali būti naudojamos ir kitos tiek Lietuvos, tiek ir užsienio institucijų ar įmonių interneto svetainės, pvz., licencijas, leidimus, sertifikatus išdavusių institucijų interneto svetainės (galima ir tiesiogiai kreiptis į atsakingas institucijas); įvairių biržų prekių pardavimo svetainės.

III. APIE BŪSIMĄ VERSLO PARTNERĮ SURINKTOS INFORMACIJOS ĮVERTINIMAS

- Asmuo, vertindamas būsimo verslo partnerio pateiktą raštišką pasiūlymą ar prisistatymo laišką, turėtų atkreipti dėmesį į tai, ar:

- pasiūlyme ar prisistatymo laiške vietoj buveinės adreso nėra nurodytas pašto dėžutės adresas, adresas iki pareikalavimo, gyvenamosios vietos adresas arba nenurodytas nei veiklos vykdymo, nei buveinės adresas (patikimas verslo partneris paprastai neturi jokių motyvų slėpti savo buveinės ir veiklos vykdymo vietas);

- pasiūlyme ar prisistatymo laiške galimas naujasis verslo partneris nenurodo konkrečių savo įmonės darbuotojų ryšiams palaikyti (nurodo tik vardą), nenurodo telefono numerio, el. pašto adreso arba nurodo tik mobiliojo telefono numerį (tokiais veiksmais gali būti siekiama nepaviešinti asmenų, kuriems atsirastų atsakomybė už neteisėtus veiksmus);

- pasiūlyme ar prisistatymo laiške nepateikia duomenų apie sąskaitas banke ir pageidauja, kad atsiskaitymai vyktų per trečiuosius asmenis, perleidžiant akcijas, atsiskaitant skolų perkėlimo, reikalavimų perleidimo sutartimis ar grynaisiais pinigais (sąžiningai veikiančios įmonės paprastai turi sąskaitą banke ir atsiskaitymus vykdo per jas. Pažymėtina, kad LR Civilinis kodeksas (6.929 straipsnio 2 dalis) atsiskaitymus tarp juridinių asmenų grynaisiais pinigais numato kaip išimtį (nors ir neribojamą Lietuvos Respublikos mokėjimų įstatymo nei kitų įstatymų, reglamentuojančių mokėjimus ir atsiskaitymus), įtvirtindamas atsiskaitymo tarp juridinių asmenų ir fizinių asmenų, užsiimančių ūkine komercine veikla, negrynaisiais pinigais prioritetą);

- nė viename derybų dėl būsimo sandorio etape nepavyko susitikti su pačiu įmonės vadovu ar savininku, nors to buvo siekiama, komercinį pasiūlymą pateikęs naujojo verslo partnerio atstovas tikina esąs kompetentingas visais klausimais (tokiu būdu gali būti siekiama nuslėpti įmonės vadovą, kurio vardu buvo pasinaudota steigiant įmonę arba kuris tik pasirašo PVM sąskaitas faktūras (sąskaitas faktūras), tačiau nieko nežino apie įmonės veiklą);

- susitikus su nauju verslo partneriu, nepavyko įsitikinti jo tapatybe ir įgaliojimais, kyla įtarimas, kad atstovas, įgaliotas sudaryti sandorius įmonės vardu (asmuo ryšiams palaikyti), negali atstovauti nurodytai įmonei, pvz., kelia įtarimą jo išsilavinimas, amžius, išvaizda, kompetencija ir pan.;

- naujasis verslo partneris įsisteigęs užsienio šalyse, kuriose taikomi nedideli mokesčių tarifai (pvz., JAV Delavaro, Oregono, Nevados valstijose arba

tikslinėse teritorijose, vadinamose „mokesčių rojais“ šalyse, jų sąrašas yra pateiktas Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-12-22 įsakyme Nr. 344) arba numatytas tokio subjekto dalyvavimas atsiskaitymuose.

- Asmuo, prieš sudarydamas sandorius su nauju verslo partneriu, taip pat turėtų įvertinti tokias aplinkybes:

- kaip ilgai būsimasis verslo partneris vykdo veiklą ir ar turi patirties savo veiklos sferoje, ar jo veikla nėra pradėta vykdyti po ilgesnės pertraukos (mokesčių administratorius nerekomenduoja sudaryti atsitiktinių sandorių su įmonėmis, apie kurių veiklą neturima jokios informacijos).

Susitikimo su būsimu verslo partneriu metu turėtų būti siekiama gauti informacijos apie kitus jo verslo partnerius — prekių (paslaugų) tiekėjus ar pirkėjus, vykdomą didmeninę ar mažmeninę prekybą, gamybą, galutinius prekės ar paslaugos gavėjus (jei vertinamas klientas), subrangovus ir kitus asmenis, kurie dalyvaus teikiant paslaugą, prekių ar žaliavų tiekėjus (jei vertinamas tiekėjas) ir pan. Ši informacija taip pat netiesiogiai gali padėti įvertinti būsimą partnerio patikimumą ir sudaromų sandorių tęstinumo galimybes;

- ar būsimasis sandoris bus vienkartinis, ar numatoma užmegzti nuolatinius ryšius (galimų pažeidimų rizika padidėja, kai sudaromi vienkartiniai sandoriai su atsitiktiniais partneriais, kita vertus, sudarant tęstinius ar didesnės vertės sandorius, dar svarbiau įsitikinti, ar būsimas verslo partneris yra patikimas ir ar tinkamai vykdo mokestines prievoles);

- ar nekelia įtarimų siūloma prekių (paslaugų) kaina, ar siūloma prekių kaina nėra nepagrįstai žema ar aukšta, ar ji atitinka šiuo metu rinkoje esamą analogiškų prekių kainą (žemesnė prekių kaina gali būti susijusi su mokesčių vengimu, siekiu kuo greičiau realizuoti nelegalias, neteisėtais būdais įsigytas prekes, o siūloma aukšta prekių kaina gali būti susijusi su atsiskaitymo rizika, siekiu bet kokia kaina įsigyti prekių, už kurias neketinama atsiskaityti ar planuojama atsiskaityti tik už pirmuosius tiekimus);

- jei sandoris susijęs su paslaugų teikimu — ar žinomas tikrasis paslaugos teikėjas (ar būsimas verslo partneris pats savo jėgomis suteiks paslaugą, ar ją pirsks iš kitų asmenų) ir tikrasis paslaugos gavėjas, nes nuo to priklauso, kurioje šalyje paslaugos bus laikomos suteiktomis pagal Pridėtinės vertės mokesčio įstatymą, koks PVM tarifas turės būti taikomas ir kokios prievolės atsiras paslaugos gavėjui ir teikėjui;

- ar aiški prekių kilmė ir jų patekimas į šalies rinką: jei prekės nėra pagamintos Lietuvoje, jos turėjo būti importuotos ar įsigytos iš kitos ES valstybės narės ir į Lietuvos valstybės biudžetą turėjo būti sumokėti importo ar su prekių įsigijimu iš ES susiję mokesčiai. Šiuo atveju siūloma pasidomėti, ar tiekėjas pats importavo (iš ES gamintojo ar oficialaus platintojo įsigijo) prekes, paprašyti pateikti tai patvirtinančius dokumentus. Taip pat rekomenduojama pasidomėti, ar Lietuvoje nėra oficialaus tų prekių gamintojo atstovo ar platintojo, palyginti jų siūlomas pardavimo kainas.

Jei prekės (paslaugos) yra perparduodamos per kelias grandis (kelis PVM mokėtojus, skirtingas užsienio valstybes) yra didesnė rizika, kad ekonomiškai nepagrįsti perpardavimo sandoriai sudaromi mokesčių vengimo ar mokestinio sukčiavimo tikslu;

- vienas iš rizikos veiksnių taip pat yra faktas, kad atsiskaitymuose dalyvauja trečioji šalis, t. y. kai pinigus prašoma pervesti į sandoryje nedalyvaujančio subjekto sąskaitą;

- ar nėra žinomi, ar viešai skelbti (spaudoje, televizijoje, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo internetinėje svetainėje www.lat.lt, Lietuvos Vyriausiojo administracinio teismo internetinėje svetainėje www.lvat.lt) duomenys, kad būsimą partnerio vadovaujantys darbuotojai ir/ar savininkai yra dirbę bankrutavusiose, neteisėtą veiklą vykdžiusiose įmonėse;

- ar būsimą verslo partnerio atstovas turi reikiamų žinių apie atitinkamą verslo sritį, ar nekyla abejonių dėl jo galimybės užimti atitinkamas pareigas (toks vertinimas gali būti atliktas susitikimo ir pokalbio metu);

- ar iš anksto žinomos konkrečios prekių pakrovimo ir pristatymo vietos, ar nekelia įtarimų siūlomos prekių pristatymo aplinkybės. Paprastai prekės turi būti pristatytos į įmonės ūkinės komercinės veiklos vietą. Internetiniame žemėlapyje adresu <https://www.google.com/maps/views/> reikėtų patikrinti, ar siūlomoje prekių pristatymo vietoje yra sandėliavimui tinkamos patalpos. Galimų pažeidimų rizika yra didesnė, kai prekės siūloma pristatyti į (arba iš) trečiųjų įmonių ūkinės komercinės veiklos vietas ar kai būsimas verslo partneris prekių pakrovimo ar pristatymo vietos negali tiksliai nurodyti, nors nuo to priklauso prekių transportavimo kaina, ir ši informacija turėtų būti žinoma užsakant transportą;

- ar būsimas verslo partneris yra iš anksto pasirinkęs savo vežėjus arba ketina pats atsiimti (pristatyti) prekes, ar siūlomi vežėjai turi atitinkamas licencijas, specialias transporto priemones ir pan. Šios aplinkybės itin svarbios eksporto ir tiekimų į ES atveju, nes, taikant 0 proc. PVM tarifą, pardavėjui reikės įrodymų, kad prekės išgabentos iš šalies teritorijos (eksporto atveju — iš Europos Sąjungos teritorijos): tinkamai užpildyto ir prekių pristatymą nurodytu adresu patvirtinančio prekių gabenimo važtaraščio, pirkėjo patvirtinimo, kad prekės gautos, kitų prekių išgabėnimą ir pristatymą sąskaitoje nurodytam PVM mokėtojui (pirkėjui) patvirtinančių dokumentų.

Pažymėtina, kad ES Teisingumo teismas bei Lietuvos teismai yra ne kartą konstatavę, kad mokesčių mokėtojai turi imtis visų protingų priemonių, kad įsitikintų, jog jų vykdomas prekių tiekimas į kitą ES valstybę narę nėra susijęs su sukčiavimu mokesčių srityje.

- Siekiant tinkamai vykdyti mokestines prievoles ir išvengti galimų negatyvių pasekmių, susijusių su akcizais bei PVM atskaitos ir 0 proc. PVM tarifo taikymo pripažinimu nepagrįstais, mokesčio permokos grąžinimo sustabdymo dėl pradėto tyrimo, būtina atidžiai įvertinti būsimą verslo partnerį ir įsitikinti, ar sudaromais sandoriais nebus prisidedama prie sukčiavimo:

- atkreipti dėmesį į aplinkybes, kuriomis užmegzti verslo kontaktai su prekių tiekėjais ir pirkėjais;

- įsitikinti, kad būsimi verslo partneriai yra realią veiklą ir mokestines prievoles vykdytys bei PVM ir/ar akcizų mokėtojais atitinkamoje valstybėje narėje registruoti subjektai, ypatingą dėmesį skiriant atvejams, kai prekių pirkėjais ir gavėjais bus skirtingi subjektai;

- jei būsimą verslo partnerio siūlomas atsiskaitymo būdas — gryniesi pinigai, išsiaiškinti, ar toje valstybėje, kurioje įsikūręs būsimasis verslo partneris, teisės aktai nedraudžia arba neriboja atsiskaitymų negrynaisiais pinigais;

- įsitikinti, kad fiziniai asmenys, su kuriais vykdomos derybos bei sudaromi sandoriai, yra faktiškai įgaliojami atstovauti įmonėms, kurių vardu yra įforminami sandoriai;

- jei būsimam verslo partneriui, su kuriuo vykdomos derybos bei sudaromi sandoriai, atstovauja fiziniai asmenys, kurie atstovavo buvusiems verslo partneriams, įsitikinti, ar buvę verslo partneriai neišregistruoti iš PVM ir/ar akcizų mokėtojų;

- išsiaiškinti, kokiais įrodymais bus pagrįstas prekių pristatymas pirkėjui ir disponavimo jomis perdavimas (atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, tik išrašytos sąskaitos bei prekių gabenimo dokumentai (CMR), gali būti vertinami kaip įrodymai, kurie nepakankamai patvirtina disponavimo prekėmis perdavimą verslo partneriams).

- Asmuo pagal galimybę turi siekti išsiaiškinti naujo verslo partnerio tiekėjus ir klientus, susijusias įmones, nustatyti, ar tai patikimos įmonės.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Tais atvejais, kai ketinama vykdyti veiklą, susijusią su prekių tiekimu į kitas šalis, rekomenduojama, sudarant susitarimus su būsimais prekių pirkėjais, iš anksto susitarti, kad prekių pirkėjas pirmą, didesnės vertės ar rizikingesnių tiekimų atvejais, taip pat kai prekes išsiveža pirkėjas savo transportu, raštu ant transporto važtaraščio bei

papildomai elektroniniu paštu patvirtins prekių gavimo faktą (nurodys prekių priėmimo datą, iškrovimo adresą, ūkio subjekto, kurio patalpose ar sandėlyje iškrautos prekės, identifikacinius duomenis, prekes priėmusio fizinio asmens pareigas, vardą, pavardę). Tai pardavėjui būtų vienas iš įrodymų, kad prekes gavo tas pirkėjas (PVM mokėtojas), kuriam ir buvo išrašyta PVM sąskaita faktūra bei išgabentos prekės.

Pardavėjas, pritaikęs 0 proc. PVM tarifą prekių tiekimui į ES, turėtų užsitikrinti ir patikrinti, kad prekių gabenimo važtaraštyje būtų užfiksuotos visos prekių gabenimą ir pristatymą sąskaitoje nurodytam PVM mokėtojui patvirtinančios aplinkybės: tikslus prekių iškrovimo adresas, data, transporto priemonė, jos valstybinis numeris, vairuotojas, pirkėjo patvirtinimas apie prekių gavimą ir kt. Šiuos reikalavimus bei pirkėjo patvirtinimo apie prekių gavimą pateikimą siūloma iš anksto aptarti su vežėju ir prekių pirkėju. Kai kuriose valstybėse tiekėjai, norėdami užsitikrinti reikalingų dokumentų gavimą, iš pirkėjo paima PVM dydžio užstatą, kuris gražinamas po dokumentų pateikimo.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nuo 2007-07-01, muitinės įstaigoje įforminus bendrąjį administracinio dokumento eksporto rinkinį, eksporto faktui patvirtinti eksportuotojui nebeišduodamas šio rinkinio trečiasis egzempliorius. Todėl eksportuotojas privalo turėti kitus dokumentus, aiškiai įrodančius, kad prekės buvo išgabentos iš Europos Sąjungos teritorijos ir leidžiančius identifikuoti Lietuvos tiekėjo patiektas prekes.

Pažymėtina, kad, tikrindamas 0 proc. PVM tarifo taikymo pagrįstumą arba iškilus abejonėms dėl prekių tiekimu į kitas šalis ar dėl faktinio prekių gavėjo (pvz., jei sąskaitoje nurodytas pirkėjas nedeklaravo įsigijimų (importo) ir nesumokėjo privalomų mokesčių), mokesčių administratorius turi teisę pareikalauti pateikti ir kitus papildomus įrodymus apie prekių tiekimą į kitą ES valstybę narę ar prekių išgabenimą iš Europos Sąjungos teritorijos. Tokiais įrodymais galėtų būti, pvz., asmenų, su kuriais sudaryti sandoriai ar per kuriuos buvo vykdomas atsiskaitymas, įgaliojimų atstovauti nurodytam ES PVM mokėtojui (pirkėjui) ir tapatybę patvirtinančių dokumentų kopijos, sandorio sudarymo aplinkybės ir užsakymą patvirtinantys dokumentai, korespondencija, vidinė įmonės korespondencija, prekių draudimo, pakavimo dokumentai, vežėjo patvirtinti tikslūs prekių pakrovimo ir iškrovimo adresai, transporto priemonės, kuria išgabentos prekės, markė, valstybinis numeris, taip pat pirkėjo atsiųstas patvirtinimas, kuriame nurodomas atsivežtų prekių pavadinimas, kiekis, atgabenimo data, transporto priemonės markė ir valstybinis numeris, kai prekes iš Lietuvos išsiveža pats prekių pirkėjas ir kt., todėl šiuos dokumentus rekomenduojama saugoti.

Mokesčių administratorius nerekomenduoja sudaryti sandorių su verslo partneriais, dėl kurių patikimumo, atsižvelgiant į Rekomendacijose nurodytų aplinkybių įvertinimą, kyla abejonių.

Asmenims siūloma dėti visas pastangas, kad įsitikintų, jog jie prekiauja su sąžiningais verslo partneriais, kurie yra įregistruoti atitinkamuose registruose ir teisės aktuose nustatyta tvarka vykdo veiklą ir visas savo mokesčines prievoles. Šiuo tikslu mokesčių mokėtojai turėtų išnaudoti visas turimas galimybes bei imtis papildomų, Rekomendacijose nenurodytų veiksmų, kad įsitikintų verslo partnerių patikimumu, mokesčine drausme ir sudaromų sandorių sąlygojamų mokesčinių prievolių įvykdymu.